

नन्वास्मायस्यक्रियाऽर्थत्वादानर्थक्यमतदर्थानांतद्भूतानां क्रियार्थेन समन्वयइतितत्रतत्रजैमिनिनावेदस्यक्रियापरत्वाभिधानादुपनिषदामपितदेव
युक्तम् यथोक्तंतत्रवार्तिककृता एतेन कत्वर्थकर्तृप्रतिपादनेनोपनिषदानैराकांक्ष्यं व्याख्यातमिति न एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म विज्ञानमानंदं ब्रह्म अचक्षु
रश्रोत्रमित्येवंतद्विपरीतात्मप्रतिपादनात् न ह्यद्वितीयपरमानंदरूपस्य कर्मांगत्वं युज्यते अननुमतंचैतद्वार्तिककृतः कथम् सर्वत्रैव हि विज्ञानसंस्कार
त्वेन गम्यते परांगंचात्मविज्ञानादन्यत्रेत्यवधार्यतामिति तेनैवोक्तत्वात् एतदर्थमेव मननाय मुनयः पर्यटंतीत्युक्तम् तत्र तावद्वैतस्य सत्यत्वे भवेदप्येवं
तदेव तु न संभवतीति प्रश्नोत्तराभ्यां मननेन तत्त्वावधारणप्रकारमाह सतइदमुत्थितंसदिति चेदिति इदं विश्वंधर्मिसदितिसाध्यो धर्मः सत उत्पन्नत्वाद्धेतुः
यद्यत उत्पन्नंतत्तदात्मकमेव दृष्टम् यथा कनकादुत्पन्नं कुंडलादितदात्मकंतद्वदिति तत्र यदि सद्भेदः साध्यते तदा अपादानत्वं निर्देशेनैव भेदप्रतीतेर्विरु
द्धो हेतुरित्याह ननु तर्कहतमिति ननु नाभेदं साधयामः किंतु तदुत्पन्नत्वेन कुंडलादिवद्भेदं प्रतिषेधयामः तत्र अभेद एव स्यादित्याशंक्या नैकांतिकत्वेन
दूषयति व्यभिचरतिक्चेति पितृपुत्रादिषु मुद्गरघटप्रध्वंसादिषु च तथा दर्शनादिति भावः ननु तदुत्पन्नत्वं नाम तदुपादानत्वं ननु तन्निमित्तत्वमतो ना

सतइदमुत्थितंसदिति चेन्ननु तर्कहतं व्यभिचरतिक्चक्चमृषानतथोभययुक् ॥ व्यव
हतयेविकल्पइषितोऽंधपरंपरयाभ्रमयति भारती तउरुवृत्तिभिरुक्थजडान् ॥ ३६ ॥

नैकांतिकत्वमित्याशंक्यदूषयति क्वचमृषेति गुणोपादानस्यापि फणिनो न गुणत्वं किंतु मिथ्यात्वम् अन्यथा कुंडलादिवदबाधप्रसंगात् अतः पुन
रपि अनैकांतिकत्वमेवेति भावः ननु न तत्र केवलं गुणमात्रं फणिन उपादानम् किंतु अविद्यायुक्तं तथा भूतस्यावस्तुत्वाद्युक्तं फणिनो मिथ्यात्वमित्या
शंक्य तत्तुल्यमत्रापीति दूषयति नतथोभययुगिति अयमर्थः अत्राप्यविद्यायुक्तस्यैव सत उपादानत्वम् एवं भूतस्य च न वस्तुसत्त्वम् अतः सदुपादान
त्वमसिद्धमिति न वस्तुसत्त्वं प्रपंचस्येति ननु मा भूदनेन हेतुना प्रपंचस्य सत्त्वं हेतुवतरेण तु साधयामः तथा हि सदिदमर्थक्रियाकारित्वात् नयदेवं
नतदेवं यथा शुक्तिरजतमिति तत्राह व्यवहतयेविकल्पइषितइति व्यवहाराय अर्थक्रियार्थविकल्पो भ्रम इषितइष्ट एव कूटकार्पापणादिनाऽपि क्वचि
द्यवहारदर्शनात् नन्वेकत्र सतोऽन्यत्रारोपो भ्रमः प्रसिद्धः अत्यंतासत्वे कथं प्रपंचो भ्रमः स्यात् सत्त्वेवानाद्वैतसिद्धिः उक्तंच भट्टैः अध्यस्यते खपुष्पत्वम
सत्कथमवस्तुनि प्रज्ञातगुणसत्ताकमध्यारोप्येतवानवेति नेत्याह अंधपरंपरयेति अंधपरंपरया यो विकल्पइत्यन्वयः अयं भावः संस्कारजन्यो भ्रमः